

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата педагогічних наук,
доцента Махині Наталії Володимирівни на дисертацію
НЕЛІНА Євгена Володимировича
«Тенденції розвитку вищої педагогічної освіти Італії
(кінець XX – початок XXI століття)»,

поданої на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
зі спеціальності 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки

Дисертація Євгена Володимировича Неліна присвячена актуальній проблемі компаративної педагогіки, яка на часі є важливою для розбудови української вищої школи. Пояснимо свою позицію.

В умовах сьогодення, коли Україна увійшла у фазу активних освітніх реформ, прагнучи успішно конкурувати в європейському освітньому просторі, першочергової уваги вимагає упровадження інновацій, орієнтованих на розвиток освітніх систем. Розробка сучасних педагогічних концепцій значним чином опирається на світові надбання, отож виникає потреба ретельного вивчення та ґрунтовного дослідження прогресивних здобутків закордонної педагогіки. Нагромаджений століттями вітчизняний і зарубіжний педагогічний досвід розглядають як цінне джерело розвитку сучасної педагогічної науки України. Його урахування і творча імплементація сприятиме розвитку теорії й практики системи національної освіти загалом. Педагогічна думка Італії як одного із фундаторів спільного Європейського освітнього простору, є невід'ємним компонентом світового освітянського доробку.

Сьогодні у центрі уваги педагогічних і суспільних кіл світу перебуває проблема підготовки педагога, методично грамотного, такого, що займається неперервним професійним й особистісним вдосконаленням, спроможного швидко адаптуватися та реагувати на виклики, що суспільство і швидкоплинна дійсність невинно ставлять перед учителем в аудиторії.

Фахова підготовка вчителів є одним із пріоритетних напрямів вищої школи нашої країни, що зазначається й документально затверджується у вітчизняних нормативних актах, які регулюють питання вищої освіти: у «Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» (2013 р.), Законами України «Про вищу освіту» (2014 р.), «Про освіту» (2017 р.).

Вибір теми дослідження «Тенденції розвитку вищої педагогічної освіти Італії (кінець XX – початок XXI століття)» зумовлений об'єктивними соціальними та науковими чинниками і виконаний у межах комплексної теми кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини «Формування компетентного вчителя в умовах освітнього середовища педагогічного вищого навчального закладу» (державний реєстраційний номер № 0111U007536).

Науковий апарат кандидатської дисертації Неліна Є. В. в цілому сформульований грамотно і зауважень не викликає; він відповідає вимогам

до такого рівня праць і є достатнім для розв'язання поставлених завдань.

Дисертант поставив за мету визначити основні тенденції розвитку вищої педагогічної освіти Італії та окреслити можливості використання позитивного італійського досвіду в системі вищої освіти України. У відповідності до мети, сформульовані завдання дослідження. Позитивним є те, що методи добиралися відповідно до завдань конкретного етапу дослідження, прийоми та операції з теоретичним і фактичним матеріалом здійснювалися у послідовності, заданій програмою дослідження.

Щодо предмету дослідження, а саме тенденцій розвитку вищої педагогічної освіти Італії, варто зазначити, що дисертант ретельно та досконало вивчив і висвітлив у своїй роботі як базові поняття («вища педагогічна освіта», «розвиток», «тенденція»), так і похідні («вища освіта», «педагогічна освіта», «якість освіти», «тренд»).

Джерелознавче підґрунтя рецензованої дисертації сформоване на основі 274 праць, 100 із яких – італійською мовою. Варто відмітити коректність дисертанта у роботі з використаними джерелами: на кожне найменування із переліку наукових праць є відповідне посилання у тексті дисертації, що свідчить про сформовану культуру опрацювання наукових джерел дослідником.

Результати дослідження достатньо широко апробовані і впроваджені в освітянську практику різних регіонів України.

Публікації якісно і кількісно відповідають ustalеним вимогам, достатньо повно відображають суть, обсяг та результати виконаного дослідження – всього 17 одноосібних публікацій (серед яких 1 закордонна) у наукових журналах і в збірниках наукових праць. 8 публікацій відображають основні наукові результати дослідження, 7 – носять апробаційний характер, 2 – додатково відображають результати дослідження.

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу та загальних висновків, списку використаної літератури, додатків. Дисертант доречно долучив до своєї роботи перелік умовних скорочень, що зустрічаються в тексті.

Слід позитивно оцінити наукову новизну дослідження. Здобувач проаналізував тенденції розвитку вищої педагогічної освіти Італії в рамках Болонського процесу; дослідив суспільно-історичні, соціально-економічні та політичні передумови розвитку вищої педагогічної освіти Італії; виявив особливості формальної та побіжно розглянув окремі елементи неформальної й інформальної педагогічної освіти Італії; здійснив порівняльний аналіз тенденцій розвитку вищої педагогічної освіти Італії та України; проаналізував навчальні плани та програми деяких італійських університетів, порівнявши їх з українськими відповідниками. Окрім того, в першому розділі дисертації Євген Володимирович уточнив зміст деяких дискусивних соціально-педагогічних понять: «вестернізація», «антиглобалізація», «едукологія» тощо.

Загалом, у першому розділі наукової роботи представлений детальний аналіз соціально-політичних та історичних передумов розвитку педагогічної

освіти в Італії. Таке занурення дає змогу зрозуміти процеси, характерні для педагогічної школи країни та оцінити кроки, що здійснювалися в освіті в різні історичні періоди її становлення. Мова розділу стилістично й науково грамотна.

Другий розділ дисертації достатньо підкріплений додатками і статистичним матеріалом, що окремо розміщений на 25 сторінках. Розділ присвячений організаційно-правовим засадам функціонування та тенденціям розвитку вищої педагогічної освіти Італії. Показово, що автор не ідеалізує організацію підготовки учителів у досліджуваній країні, застосовуючи об'єктивний підхід до аналізу стану вищої педагогічної освіти. За наведеними Євгеном Володимировичем результатами освітніх досягнень в тестах PISA і TIMMS (ст. 113), можемо констатувати позитивні результати саме української педагогічної школи з певних дисциплін.

Нам імponує виважений, фактичний аналіз, наданий автором щодо економічного впливу на стан університетської освіти Італії (ст. 117). Загалом, дисертант акумулював значну джерельну базу, серед якої – документи, статистичні дані, науково-періодичні видання, навчальні плани, монографії та власні інтерв'ю дослідника. Такий багатовекторний підхід збагачує дослідження та робить висновки автора більш ґрунтовними.

Загалом дисертація Неліна Євгена Володимировича «Тенденції розвитку вищої педагогічної освіти Італії (кінець ХХ – початок ХХІ століття)» відповідає вимогам, що висуваються до кандидатських дисертацій. Вона містить наукові положення, а також обґрунтовані й достатньо ретельно опрацьовані результати. Поставлені завдання дослідження виконані. Основні теоретичні положення знайшли своє відображення у публікаціях автора. Зміст автореферату відповідає змісту дисертації.

Позитивно оцінюючи дисертацію Неліна Є.В. загалом, у контексті наукової дискусії є сенс висловити наступні **зауваження та побажання**.

1. Дисертантом здійснений поширений аналіз соціально-політичних та історичних передумов вищої педагогічної освіти Італії. На нашу думку, цьому аналізу дещо бракує послідовності й розмежованості. Було б доречно відобразити основні етапи у вигляді таблиці, яка б підсумовувала основні впливи історичних та політичних процесів на становлення системи педагогічної освіти в країні.
2. У підрозділі 2.1. дисертант пропонує власну періодизацію розвитку вищої педагогічної освіти Італії у хронологічно визначений період, яка власне складається із двох етапів – пошукового і апробаційного. Поважаючи думку автора, виразимо власну точку зору на це питання. Вважаємо, що процес перебудови будь-якої педагогічної школи є складним і структурованим. Для його кращого усвідомлення і деталізації процесів, що відбуваються в цей час, варто більш детально виокремлювати періоди і звертати більшу увагу на педагогічні особливості кожного етапу.
3. У підрозділі 2.3 наукової роботи автор доречно заявляє про посилення ролі неформальної та інформальної педагогічної освіти в Італії (ст. 139-140).

Інформація про ці дві гілки педагогічної освіти, втім, займає лише три сторінки дисертації. Вважаємо, що такі перспективні педагогічні явища вимагають більш прискіпливої наукової уваги.

4. Проводячи порівняльну характеристику італійської й української систем педагогічної освіти, Євген Володимирович логічно й аргументовано фокусується на подібності процесів змін («реформа реформ», кількість перетворень в педагогічній освіті, що не завжди переходить у якість через постійну зміну політичної волі щодо проведення реформ – дисертант говорить про 7 італійських реформ за 27 років). Можемо виокремити моменти, варті детального вивчення: післядипломна атестація молодих вчителів (ст. 100-101), приклад телекомунікаційних університетів. Поряд із цим, автор виокремлює для можливої імплементації сумнівний, на нашу думку, досвід. Гіпотеза про доцільність зарахування до українських університетів усіх бажаючих абітурієнтів на підставі простої реєстрації їх нівелює роль ЗНО у процесі вступу, що не просто посприяє укрупненню університетів, як стверджує дисертант. Швидше, така система поставить під сумнів якісний відбір студентства на всі спеціальності українських ВНЗ.
5. Текст дисертації у розділі 2 і 3 містить певні стилістичні та технічні огріхи, повтори та смислові протиріччя.

Водночас зазначимо, що вказані зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку рецензованого дослідження. Робота виконана на достатньому науково-теоретичному та методичному рівні.

Загальний висновок. Дисертація Неліна Євгена Володимировича «Тенденції розвитку вищої педагогічної освіти Італії (кінець ХХ – початок ХХІ століття)» є самостійно виконаною, завершеною науковою працею, яка відповідає вимогам пп. 9, 11-13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (зі змінами, внесеними згідно з постановами КМ за № 656 від 19.08.2015 р. та за № 1159 від 30.12.2015 р.), а її автор Євген Володимирович Нелін заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки.

Офіційний опонент

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов
Черкаського державного
технологічного університету

Махиня Н. В.

Підпис Махині Н.В. засвідчує
проректор Черкаського державного
технологічного університету

Ланських Є.В.